

pas usar *tràfic* en aquest sentit, l'horrible anglicisme que confon el mot per al sentit comercial de 'intercanvi mercantil', amb allò que no és més que transport o motorisme; és trist que els simiescs calcadors de l'estranger es dediquin a imitar una pobresa de la llengua anglesa, que confon dues nocions tan diverses, i així malmet la utilitat de la llengua. Antigament també s'usà algunes vegades el verb *transir* intr., o bé *transirse*, en el sentit de quedar en estat extàtic, perdre els sentits o la consciència: «Veé alsunes fembres que staven arrapades fora de si, e --- veé altra fembra que s *transysa* e stava fora de si, per devota contemplació, quinze vegades lo die, e --- un die que 8 vegades estec *transysda*; e en aquell stament --- stava tro que la ànima li era tornada ---», *Eiximplis* (recull Ag., § 593, II, 15 201).

D'aquí va partir l'ús que es fa comarcalment d'un derivat *estransit* i *-seit* en el sentit de 'escanyolit, que està empassat': «lo pobre... està *mol estransseit*» Farrera de Pall. (1933), *estransit* Baix Urgell (Juneda, 1936), *estransiu* (o *ezlangiu*) Benasc, que em definien «famélico, que no hay nada en el vientre» (1965). De *transi* 'traspasat, agonitzant', en francès, surt *les transes* 'estremituds agòniques, espasmes', d'on sembla ser adaptació un men. *transa*: «Es francès diu que té béns, / pero que 'ls-e té a França: / la jove, am tota la *transa*, / riu, i li mostra ses dents, / per por de [...] ser-hi a temps; / i no perdre l'esperança», Camps Merc. (*Folkl. Men.* I, 124).

DERIV.: *Transeünt* [Lab. 1840], pres del ll. *transiens*, *transeuntis*, participi actiu del verb *transire*. *Transició* [Lab. 1840].¹ *Transitori* [Llull probt.], si bé és en el *Libre de Contemplació* (I, 128, i altres cinc exs.) i en la part del *Blanq.* on manca els ms., i no és de fiar la versió que en dóna l'ed. de Val., a. 1524: «Senyor pare —dix Blanquerna --- no embarguets --- no-m metats en perill per coses temporals, corrompables e *transitòries*, no-m reprentes de ço on me devets beneir ---» (*NCl.* I, 59.14); «hages assats treballat per altre, e entén en tos fets propis —no dic, però, mundanals ni *transitoris*, mas espirituals e perdurables—, e especialment en conèxer e millorar tu mateix», BMetge (*Somni* IV, *NCl.*, 168.8.).

El registra ja el 1502 el *Dicc. Cat.-Alemany* imprès per Rosenbach «temporal: zeitlich; *transitori*: zergangleich; mondenal: weltlich» (§ 167); «qui segur dorm no li pas per deserta / la sua salvació, seguint la escòria / qui dexa de mirar és *transitòria* / tota cosa del món qui no-s desperta / --- / ningú pot res sens Déu ---», Ant. de Verí, a. 1623 (JMBover, *BiEscrBal.* I, 497, V. 1.3); «Fou a Itàlia on va sorgir el moviment organitzador d'aquestes tenebres --- Convertim la nostra visió de la realitat, com si aquesta no fos *transitòria*, en base indestructible --- No obstant, tot això és *transitori* --- el gest és una cosa essencialment *transitòria* --- el triomf de tot feixisme és origen de tristesa mortal ---», Coromines (1934, O. C., 1239a22).

Transitar [Belv.]: «L'*Esparver* era un altre Serrallonga --- que resistia victoriosament --- als Mossos de l'Esquadra --- cobrava forts tributs --- dels mercaders

que volien *transitar* lliurement, i els que s'hi denegaven eren assaltats, captivats ---», MrnVayreda (*Puny.* I, 191 (151)). *Transitable* [Belv.], *intransitable* [id.]. *Transitiu* [id.]; *intransitiu* [Lab.].

D'ALTRES DERIVATS del ll. *ire*: *Adir* 'acceptar (una herència)' [Lab. 1839], ll. *adire*, pròpiament 'anar-hi'; *adició* d'una herència. *Introït* [Lacav.], ll. *introïtus*, *-ūs*, 'acció d'entrar', de *introire* 'ficar-se dins' (format amb *ire* 'dins'). *Obit* [Belv.], ll. *obitus*, *-ūs*, 'pas a l'altra vida', de *obire* 'traspasar'; *obituari*.

Preterir [S. xv], ll. *praeterire* 'caure en oblit, perdre's de vista': intr.: «la glòria antiga dels grecs és oblidada per vosaltres, mas la granea del seu nom no porà jamés *preterir* tant com durarà la memòria de Troya» (i un altre del *Tirant en Alcm*); també era intr. en oc. ant. (*preterir* en Matfré Ermengaut, *Breviari d'Amor*, v. 432, «als verais aimadors --- Amors --- no pot *preterir* ni mermar»); tr. 'negligir, quasi oblidar': «La resonant fama del compatriota / Ramon Llull, egregi, veig que's passa muda: / assí hon arbitren esser coneguda, / assí s *preterida* e quasi ignota», Ant. Massot, a. 1502 (JMBover, *BiEscrBal.* I, 475.1.4); insistim de nou ací en el caràcter enterament felsejat i arbitrari de l'article *preterir* d'*Alcm*, que ja hem denunciat i explicat a la P (IV, 293b, *parterir*, *PARIR*). *Pretèrit* [Lacav.]. *Preterició*.

Pretor [diccionari Lacavalleria], ll. *praetor*, *-toris*, id., derivat de *praere* 'anar al capdavant'; *pretori* [Lacav.]: «--- naufrag en desconhort / Odysseus, el Laèrtida --- / tot cercant un refugi es ficà al Lion d'Or / --- / i ja els saions d'Alkínoos el duien al *pretori*, / afrontat d'improperis pel seu nu escandalós, / quan la divina Atena sorgí enmig del desori / i li allargà una clàmide per a cobrir-se el cos / ---», Coromines (*Termes de Meleagros*, O. C., 1345). *Pretorià* [Belv.]. *Pretorial*. *Pretura* [Lacav.].

Rèdit [S. xv diccionari Aguiló, 1800 dicc. Alcover-Moll; NÖller, *Febre d'Or* I, 88], ll. *reditius*, *-tūs*, 'tornada, retorn', de *redire* 'tornar'; *redituar* [Lacav.]: excellent i important mot català que evita l'intolerable i vergonyós castellanisme *devenegar* amb què ens foraden les orelles alguns financers, revelador de llur trista incultura catalana: «sumaven 2000 duros més i *redituaven* a la vella un sis per cent d'interès anual», NÖller, *La Febre d'Or*, O. C. II, 87. En lloc d'aquesta venerable expressió, catalana, d'un poble mestre en economia i estalvi, van a pidolar els mots d'una llengua d'aspirants a classes passives!; *reditual*; *redituable*.

Sedició [carta de fi S. XIV, DAg.; Lacav.], ll. *seditio*, *-onis*, id. 'discòrdia', 'rebellió', derivat de *sed-ire* 'apartar-se, discordar'; *sedició*s [Lacav.], ll. *seditosus*.

CPT.: *Vaivé* [Lab. 1840] m., convertit també en un adj. *vaiver*, *-era*, avui mall., però que degué ser també usual en el Continent en el S. xv, pel que veiem en JRoig, en el sentit d'"inconstant": «molt fort errà / com no scorchà / En Assuer / a sa muller / ---; / també Na Dina / morir deguera / per ser *vayvera*; / millor li-n pres / a Fineés / ---», *Spill*, 15850 (així en el ms. i la 2.ª ed.), *vaynera* en la 1.ª ed., capritxosa-